

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Гроші – тема, яка була є і буде актуальною завжди, не залежно від стадії розвитку людини. Хтось не надає їм майже ніякого значення, і вони для такої людини є просто джерелом існування. Інші ж, навпаки, перебувають у постійній гонитві за матеріальним благом.

Постановка проблеми: звернення уваги на значення грошей у людському суспільстві, визначення яку роль вони відіграють у нашому житті відіграють, проблема грошей та їхня влада над людьми.

Мета: соціально-філософський аналіз значення грошей для людини в ХХІ столітті.

Об'єкт дослідження: гроші в житті людини у ХХІ столітті

Предмет дослідження: сфера грошових відносин, позитивний та негативний вплив грошей та багатства на людину.

Дана тема досліджувалась такими вченими: К. Маркс, Г. Зіммель, С. Московічі, В. Зелізер, З. Скринник, А. Фернам, Ф. Хакс й багато інших.

Цілісна картина грошей може бути створена на основі їх аналізу не тільки як засобів обігу, але і як мети. В якості засобів обігу гроші сприяли розвитку торгівлі, прискоренню і розширенню руху товарів і послуг, формуванню державних і міждержавних господарських зв'язків. Як мета гроші мали величезний вплив на розвиток людини, її цілеспрямованої діяльності, ставлення до праці. Тобто гроші актуалізували не лише зміни у світі речей, й у світі людей, у внутрішньому світі людини, її інтересів, ідеалів і прагнень, моральних критеріїв. Вони суттєво змінили систему людських цінностей, поставивши себе у їх центр як всезагальну цінність. Завдяки цьому гроші вийшли за межі своїх природних (традиційних) функцій як еквівалента товару і послуг, розширивши сферу свого функціонування.

В традиційному суспільстві грошам часто приписують особливу цінність, на деякі гроші можна купити їжу, на інші – дружину, чи відкупитись за злочин. Соціальне виробництво «множинних грошей» здійснюється шляхом обмеження сфери їх використання. Люди змінюють зовнішній вигляд грошей, надають певним грошовим операціям особливого змісту, розрізняють прийнятні та неприйнятні шляхи заробітку. Гроші, сила яких міститься у відсутності різноманітності, наполегливо сприймається людьми по- 681 різному і використовуються дуже різними шляхами, підтверджуючи парадоксальну точку зору про їх універсальність.

У постановці проблем дослідники виходять з того, що гроші перестали бути лише економічною категорією, але на даному етапі розвитку, вони є цивілізаційним чинником. Аналізуючи головні аспекти життєдіяльності людини виявляється безпосередній вплив грошей: власності, праці, моралі, що виводить на проблему духовності- експансія грошей свідчить про виснаженість духовних енергій сучасного соціуму. [5 стр.47]

Нерідко гроші виконують роль еквівалента їхнього власника, його здібностей і цінностей, а грошовий капітал сприймається як джерело свободи людини, умова реалізації її творчих сил. Не маючи достатніх грошових статків, людина ризикує бути позбавленою принади соціального життя, оскільки без належної основи фундаменту свобода особистості звужується до меж жорстокої необхідності, а бідність, убогість є джерелом відчуття безперспективності, безсилля, побутових конфліктів. Якщо бідність зумовлена відсутністю грошей, то чи не означає це, що вони є джерелом гармонії і щастя, винятковим благом? Ствердна відповідь на це питання можлива тільки за умови ставлення до убогості як до норми людського існування, а за можливості людини щодо самореалізації, свободи вибору і гідного життя – як до особливого привілею [8 стр.247]

Особливого значення гроші набувають у корумпованому суспільстві, в якому відсутнє природне право людини на свободу, творчість і гідне існування. У такому суспільстві функції і значення грошей деформовані і гіпертрофовані, а цінність людини визначається як її купівельна здатність (людина може стільки, скільки вона здатна купити). Таке суспільство постає перед людиною як товар, адже у ньому все може бути купленим (закон, мораль, громадська думка, справедливість і навіть життя). Зрозуміло, що людина не спроможна продати закон, честь, батьківщину, мораль, але спроможна продати себе. Вона може торгувати тільки собою, своїм почуттями, вірою, сумлінням за умови, що все це набуло для неї ознак товару, втратило своє первинне, істинне значення. Тобто людина може продати не лише свою працю, свої послуги, а й свою духовність, втілити її в товар. На рівні духу людина не продає, але продається, тобто стає товаром. [1 стр.125]

Саме через такі нечистиві дії людей заради заробітку грошей можна вважати, що, частково, гроші мають негативний вплив на людину. Про корупцію говорив ще Григорій Сковорода: «Краще голий та правдивий, ніж багатий та беззаконний.» Взагалі і творчість і спосіб життя українського філософа були спрямовані на розвиток духовного, не матеріального. Не раз він у своїх творах закликає нас обрати шлях вічного і покинути світське, тлінне. «Золотом можеш купити село, річ трудну, як і потрібну, а щастя як необхідна необхідність задарма всюди і завжди дарується. Повітря й сонце завжди з тобою, всюди і

здарма» Григорій Сковорода був глибоко віруючою людиною якій тяжко приписати любов до грошей чи взагалі будь-чого матеріального, оскільки під кінець 70-х років XVIII століття він вирішує продовжувати своє життя мандруючи. Ця мандрівка тривала протягом 30 років й насичена різними легендами. Саме тоді була сказана велика фраза на запрошення Катерини II: «Мені дудка й вівця дорожчі царського вінця». Іронічним є те, що 15 вересня 2006 року Національний банк України випустив банкноту номіналом 500 гривень, на аверсі якої зображені саме Григорія Сковороду й у дизайні банкноти використані два малюнки філософа. [6 стр.564]

Багато християн відносяться до грошей як до надто брудної і недостойної обговорення теми. Бізнес, маєтки, власність, торгівля вважаються чимось несумісним з життям людини, яка прагне жити з Богом і виконувати його волю в своєму житті.

В сучасному суспільстві гроші відіграють значну роль для кожного з нас, це невід'ємна частина життя. Середньостатистична людина витрачає 8 годин протягом дня на роботу, яка повинна приносити достатньо грошей, для того, щоб почуватися впевнено, забезпечувати сім'ю, здійснювати певні проекти, задовольняти свої бажання. Насправді гроші - це: наш час, наша сила, наш талант, наш спадок, наші можливості, роки навчання, наш досвід... Тому коли ми витрачаємо гроші - витрачаємо частину себе на добре чи погане.

В Божих очах не існує жодної частини нас, жодної сфери нашого життя, яка була би неважливою, яка не мала би значення чи відносно якої він не дбав би про нас. Те, як ми заробляємо чи витрачаємо гроші, як розпоряджаємось ними, показує наші правдиві цінності, пріоритети і діла. Саме тому Ісус так багато говорив про гроші. Шістнадцять з тридцяти восьми біблійних притч розповідають про те, як розпоряджатись грошима і майном. Цей факт здивує, але Ісус Христос говорив про гроші набагато більше, ніж про інші речі. За підрахунками Говарда Дейтрона Біблія містить приблизно 2350 рядків, в яких йдеться про гроші та майно.

Господь так багато уваги приділяв питанню фінансів, тому що хотів, щоб ми знали Його погляди на цю непросту сферу нашого життя, розуміли Його волю. Він висвітлював грошові питання тому, що гроші - це справді важливо.

Коли ми починаємо пізнавати Божу волю, то бачимо, що вона «добра», «блага». Бог ніколи не бажає чогось поганого для своїх дітей. Згодом ми відкриваємо, що вона «угодна» чи «приємна». Чим більше пізнаємо її, тим більше хочемо її виконувати, за нею йти. Нарешті, коли рухаємось вперед в прийнятті і пошуках Божої волі, то бачимо, що вона дійсно «досконала». Божа Воля покриває всі сторони нашого життя - а це включає і наші гроші.

Апостол Павло вказує на два головних кроки, які необхідно зробити, щоб прийняти і осягнути Божу волю на своє життя:

1. Без будь-яких умов підкорити себе Богові: «Тож благаю вас, брати, на милість Божу, віддати тіла ваші як жертву живу, святу, приємну Богові» (Рим.12,1а).

2. Навчитись думати так, як думає Бог: «Перемінітьесь оновленням вашого розуму, щоб ви переконувалися, що то є воля Божя, що добре, що вгодне, що досконале» (Рим.12,2).

Біблія вказує на Божий план для нашого життя, який абсолютно включає і фінанси: «Любий, бажаю, щоб тобі в усьому велося добре і щоб ти був здоровим, так, як і душі твоєї ведеться добре» (3 Йо.2). В кожній сфері - душі, духа і тіла (а значить матеріального і фінансового становища), Божим планом є успіх, щоб у всьому було все добре. Падіння, поразка, хвороба, розчарування і бідність - не Його бажання щодо нас. Деколи Бог допускає важкі ситуації в житті, але Божий допуст і Божа воля - різні речі.

Наше відношення до грошей показує наше правдиве відношення до Самого Бога. Про це сказав Ісус: «Ніхто не може двом панам служити: бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або триматиметься одного, а того знехтує. Не можете Богові служити - і мамоні» (Мт.6,24). Насправді мамона - зла духовна сила, демонічне єство, яке діє в світі, впливає на людей і робить їх рабами через відношення до грошей.

Не існує нейтралітету: або любити мамону, внаслідок чого зненавидіти Бога, або служити Богові, посвятивши Йому своє життя і зненавидіти мамону. Це не означає зневажати гроші, а зневажати духа злоти, що поневоляє людей через гроші, не давати йому командувати вашим життям чи розпоряджатися грошима. [4]

Отже, значення грошей, на даний момент, переоцінити, мабуть, неможливо. Вони здійснюють надзвичайно великий як і позитивний так і негативний вплив на суспільство в цілому. Неможливо зробити остаточний висновок, визначити чим вони є, добром чи злом, проте можна припустити, що гроші в руках різних людей відіграють різну роль.

Література

1. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. – К., 2006., 323ст.
2. Гончарук (Чочал) Т.В., Джугла Н.В., етнологічні ітенції осмислення українства у філософії Богдана Цимбалістого. // Психологія і педагогіка. – Тернопіль, 2018. - №1-2. – с 155-162.
3. Джугла Н. До питання Українського східного Обряду у рішеннях Замоїського скандалу 1720р. / Історія релігій в Україні. – Львів, «Логос», 2005. – с 210-215
4. МСІ «Гроші – це важливо» <http://catholicnews.org.ua/groshi-ce-vazhlyvo>
5. Т.С.Смозженко, «ФІЛОСОФІЯ ГРОШЕЙ В ЕПОХУ ФІНАНСОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ», Монографія, вступ.), Львів, 2015, 78ст.
6. Сковорода Г. «Вхідні двері до християнського добродія» // Григорій Сковорода. «Пізнай в собі людину». – Львів, 1995, 790ст.
7. Філософія: навч. посіб./Гончарук Т.В., Джугла Н.В., Шумка М.Л., - Тернопіль: підручники і посібники, 2016. – 416 с
8. Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали V Міжнародних філософсько-економічних читань (28 – 29 травня 2012 року, Львів) / Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. – Львів, 2012. – 567ст.